«Чувства добрые я лирой пробуждал...» (за лірикою О. С. Пушкіна)

... В какой бы связи ты ни

касался Пушкина, испытываешь

такоє волнение, как будто

выступаешь в его присутствии...

О. Твардовський

В. Г. Бєлінський точно визначив призначення поезії: «...Розвивати в людях почуття витонченого і почуття гуманності, розуміючи під цим словом безкінечну повагу до гідності людини як людини». І сьогодні в цьому — її святе призначення.

О. С. Пушкіна по праву називають чудом російської літератури. Його поезія — невичерпне джерело, що, як у казці, напуває «живою водою» усіх, хто доторкається до нього.

Весь світ цінує поета за те, що він сам цінував у собі:

И долго буду тем любезен я народу,

Что чувства добрые я лирой пробуждал...

І до Пушкіна поезія служила народу, але в нього ця потреба російської літератури набула небаченої сили.

Перше, що зачаровує нас при читанні творів поета, — вражаюча сила почуттів, блиск розуму. Але його вірші треба читати уважно, вдумуючись у кожне слово, тому що слово це важливе для розуміння цілого, тому що, як говорив М. В. Гоголь, у кожному слові Пушкіна «безодня простору».

Які ж «почуття добрі» будить пушкінська ліра? На зорі своєї поетичної діяльності, ще в ліцейських зіршах, поет замислюється над роллю і долею поезії і поета в сучасному йому суспільстві. Прекрасно розуміючи незавидну долю поета, молодий Пушкін обрав для себе шлях літературної творчості:

Мой жребий пал: я лиру избираю!

Він обирає «скромну, шляхетну ліру», яка буде служити тільки свободі, а його «непідкупний голос» стане «эхом российского народа».

У віршах «Пророк», «Поэт», «Поэту», «Эхо» О. С. Пушкін розвиває свій погляд на задачі поета. Поет, на його думку, повинен знаходити в собі почуття, щоб виховувати читача, вести його за собою, використовуючи свій високий дарунок. «Глаголом жги сердца людей» — ось його девіз. У «Пророку» — вся філософія Пушкіна.

Десятки віршів О. С. Пушкіна присвячені темі патріотизму. Поет рано відчув живий подих

історії батьківщини і глибоко замислювався над долею країни. Його музою стала свобода. Він бачив, що його народ стогне в ланцюгах вікового рабства і жагуче чекає свого звільнення. Пушкін, друг і натхненник декабристів, ще в юності в оді «Вольність» з гарячою переконаністю заявив:

Хочу воспеть свободу миру,

На троне поразить порок.

Молоді люди знали вірші поета, що дихають свободою, і захоплювалися ними. Декабрист М. М. Паскевич, наприклад, писав, що першу ліберальну думку він «запозичив від читання вільних віршів пана Пушкіна».

До кінця днів своїх Олександр Сергійович був непримиренним ворогом самодержавства, захисником народної свободи. Недарма у вірші, що підводить результат усього його творчого життя, поет ставить собі в особливу заслугу те, «что в мой жестокий век воссла-вил я свободу и милость к падшим призывал».

Неможливо без хвилювання читати вірші О. С. Пушкіна про природу. Це дійсно мальовничі картини. Так і бачиш, як «роняє бор осіннє своє убран

ня», як «лягає на поля туман», як тягнеться «гусаків крикливих караван» і місяць, «як жовта пляма», і чимало інших прекрасних картин, начебто намальованих чудовим художником. Яка глибока любов поета до всього рідного, національного, близького і дорогого серцю російської людини! Ці вірші чудово виховують любов до батьківщини.

Прекрасним джерелом для пробудження самих добрих почуттів є вірші про дружбу і любов.

Скільки задушевних віршів написав поет, щоб прославити міцну, незмінну дружбу! До глибини душі його вразила звістка про поразку повстання декабристів, у якому брали участь дорогі його серцю Кюхельбекер, Пущин і багато інших друзів. Він тривожиться про подальшу їхню долю, підкреслює свою духовну близькість із ними і не страшиться відкрито визнати її перед лицем самого царя. З надзвичайною для тих років сміливістю поет відправив у Сибір своє послання декабристам:

Во глубине сибирских руд

Храните гордое терпенье,

Не пропадет ваш скорбный труд

И дум высокое стремленье.

Так, О. С. Пушкін умів бути вірним, до кінця відданим іншим.

А вірші про кохання! «Я помню чудное мгновенье», «На холмах Грузин...», «Я вас любил...» Вони, дійсно, «геній чистої красоти». Ніжні і пристрасні, веселі і смутні, вони вчать кохати по-справжньому. Вже не одне покоління людей із хвилюванням читає натхненні рядки поета, зігріті поривом гарячого, щирого і чистого почуття. Його вірші співають і сяють. Вони вийшли за межі свого часу і стали надбанням усіх, хто

спроможний пережити таке ж самовіддане, повне щастя кохання.

У Пушкіна навіть прості, повсякденні почуття описані так, що, читаючи деякі його вірші, дивуєшся його життєлюбності, умінню вселяти в людей надію, віру. Ось, наприклад, цей вірш:

Если жизнь тебя обманет,

Не печалься, не сердись,

В день уныния смирись,

День веселья, верь, настанет.

Сердце в будущем живет,

Настоящее уныло,

Все мгновенно, все пройдет,

Что пройдет, то будет мило.

Вірш написаний у 1825 році. А рік цей для поета був «рік суму».

І скільки ще віршів, що вчать добру, справедливості...

І хіба можна усе перерахувати?.. Суворі і глибоко моральні, веселі, часом пустотливі і не дуже скромні твори поета — це не тільки надзвичайний пам'ятник людського духу і невичерпне джерело насолоди, але і «школа життя», де навчають «почуттям добрим».

І поки «жив будет хоть один пиит», не забудеться творчість Пушкіна. Адже тим і відрізняється багатство духовне від матеріального багатства, що чим більше його витрачають, тим більшим воно стає.